

חוקי ישראל

המכון לחקיקה הלכתית

חוקי ישראל

בעריכת שלום אטלי

חוק הירושה

המכון לחקיקה הלכתית
ירושלים

חוק הירושה

חוק זה נכתב

ע"י

הרב נסים כהן עו"ד שלום אטלי עו"ד שלמה בן מנחם

המכון לחקיקה הלכתית

הרב נסים כהן, ראש המכון

(לפי א – ב)

עו"ד אטלי שלום

הרב אליצור איתי

הרב אסבן חיים

עו"ד שלמה בן מנחם (דולפן)

הרב הולצמן אורי

הרב גורדון אליהו

הרב טולדנו גבריאל

הרב פרנק יאיר

חוק הירושה

פרק ראשון: הוראות כלליות

1. הירושה

במות אדם עובר עזבונו ליורשיו.

2. היורשים

(א) היורשים הם:

- (1) יורשים על פי דין;
- (2) מקבלים על פי מתנת בריא;
- (3) מוטבים על פי התחייבות מוריש;
- (4) זוכים על פי צוואת שכיב מרע;

(ב) הירושה היא על פי דין זולת במידה שהיא על פי מתנת בריא או התחייבות המוריש או צוואת שכיב מרע.

3. כשרות לרשת: בני אדם

(א) יורש שאיננו בחיים במות המוריש:

(1) יורש עפ"י דין שאיננו בחיים במות המוריש כשר לרשת אותו, למעט:

(א) ילד בירושת אמו ואין לו זרע.

(ב) בעל בירושת אשתו גם כשיש לו זרע.

(2) מתנת בריא תקפה גם כאשר מקבל המתנה מת לפני נותן המתנה.

(3) התחייבות מוריש תקפה גם כאשר המוטב מת לפני נותן ההתחייבות.

(4) צוואת שכיב מרע אינה תקפה אם הזוכה אינו בחיים במות המוריש.

(ב) יורש שטרם נולד במות המוריש:

(1) יורש על פי דין שנולד לאחר מות המוריש, כשר לרשת אותו, למעט בכור בחלק בכורתו.

(2) מקבל על פי מתנת בריא, שנולד לאחר מות המוריש, כשר לרשת אותו אם המוריש הוא אביו, ובתנאי שבזמן המתנה היה כבר עובר.

(3) מוטב על פי התחייבות מוריש, שנולד לאחר מות המוריש, אינו כשר לרשת אותו, גם אם הוא היה עובר בזמן עשיית ההתחייבות.

(4) זוכה על פי צוואת שכיב מרע, שנולד לאחר מות המוריש, כשר לרשת אותו אם המוריש הוא אביו, ובתנאי שבזמן עשיית הצוואה היה כבר עובר.

(ג) לעניין זכויות הירושה של ילד אין נפקא מינה אם בשעת לידתו היו הוריו נשואים זה לזה, ואם לא, או אם הוא נולד מיהסטים אסורים בין הוריו.

4. כשרות לרשת: תאגידים

תאגיד כשר לרשת אם במות המוריש היה כשר לזכות בנכסים.

5. פסלות לרשת

בית דין רשאי לפסול את זכותו של יורש:

- (1) שרצח את מורישו.
- (2) שהמיר את דתו היהודית.

6. הסתלקות היורש מזכותו בעיזבון

(א) יורש על פי דין:

- (1) אין היורש על פי דין רשאי להסתלק מחלקו בעיזבון, כולו או מקצתו, בין לפני מות מורישו ובין לאחר מותו.
- (2) בכור:
(א) רשאי, בעוד מורישו שכיב מרע, להסתלק מחלק בכורתו בעיזבון, כולו או מקצתו.
(ב) רשאי, אחרי מות המוריש, להסתלק מחלק בכורתו בעיזבון, כולו או מקצתו, כל עוד לא הביע את הסכמתו לקבל חלק זה.
- (3) בעל רשאי להסתלק מחלקו בעיזבון, כולו או מקצתו, אם התנה על כך בפירוש עם אשתו בין הקידושין לנישואין.
(ב) זוכה על פי צוואת שכיב מרע
זוכה על פי צוואת שכיב מרע רשאי להסתלק מחלקו בעיזבון אם הביע את התנגדותו באחד מאלה:
(1) לפני מות המוריש.
(2) לאחר מות המוריש, בהזדמנות הראשונה לאחר שנודע לו על זכייתו במתנה.
(ג) מקבל על פי מתנת בריא
מקבל על פי מתנת בריא רשאי להסתלק מחלקו בעיזבון - בין לפני מות המוריש ובין לאחר מותו - אם הביע את התנגדותו בהזדמנות הראשונה לאחר שנודע לו על זכייתו במתנה.
(ד) מוטב על פי התחייבות מוריש
מוטב על פי התחייבות מוריש רשאי להסתלק מחלקו בעיזבון בין לפני מות המוריש ובין לאחר מותו.
(ה) אין הסתלקות לטובת אדם אחר.
(ו) יורש שהסתלק מחלקו בעיזבון, רואים אותו בחלק שהסתלק ממנו כאילו לא היה יורש מלכתחילה;

7. עסקאות אחרות בזכות היורש

- (א) לאחר מות המוריש, גם בטרם חולק העיזבון, רשאי היורש להעביר או לשעבד את חלקו בעיזבון, כולו או מקצתו, ורשאים נושי היורש לעקל את חלקו בעיזבון.
(ב) זכותו של יורש בנכס מסוים מנכסי העיזבון אינה ניתנת להעברה כל עוד לא חולק העיזבון, אך היא ניתנת לשעבוד.

8. עסקאות בירושה עתידה

- (א) הסכם בדבר ירושתו של אדם או ויתור על ירושתו שנעשו בחייו של אותו אדם – תקפים.
(ב) מתנה שאדם נותן על מנת שתחול רק אחר מותו של הנותן, הנה בת תוקף.

9. שניים שמתו כאחד

- (א) מתו שניים או יותר ולא נקבע מי מהם מת תחילה, יהיו הזכויות בעיזבוננו של כל אחד מהם לפי כללים אלה:
(1) היה אחד התובעים יורש-ודאי ותובע אחר היה יורש-ספק, עדיף התובע שהוא יורש-ודאי.
(2) בין תובעים אחדים באותה דרגת-עדיפות יחולק העיזבון.
(ב) בסעיף זה, "יורש-ודאי" - יורש של אותו מוריש שהיה מוחזק בעיזבון. "יורש-ספק" - יורש של אותו מוריש שלא היה מוחזק בעיזבון.

פרק שני: ירושה על פי דין

10. יורשים מבני המשפחה

- (א) קרובי המוריש יורשים על פי דין, ואלה הם:
(1) מי שהיה במות המוריש בעלה.
(2) ילדי המוריש וצאצאיהם.
(3) אבות המוריש וצאצאיהם.
(ב) זכויות הירושה שלהם יהיו לפי האמור בפרק זה.
(ג) לעניין חוק זה, כל שפקעה קרבה בין המוריש ליורש או בין אחד מיורשי המוריש לצאצאו של אותו יורש או לאביו של אותו יורש פקעה ירושה.

11. זכות הירושה של הבעל

בעל נוטל את כל עיזבון אשתו, למעט מה שאיננו ברשות האישה ובחזקתה בשעת מותה:

12. סדר העדיפות בין קרובי המוריש

- (א) בניו וצאצאיהם של המוריש קודמים לבנותיו ולצאצאיהן, לאבותיו ולצאצאיהם.
- (ב) בנותיו וצאצאיהן של המוריש קודמים לאבותיו ולצאצאיהם.
- (ג) אבות של מוריש וצאצאיהם קודמים לאבותיהם ולצאצאיהם.
- (ד) בנים וצאצאיהם קודמים לבנות מאותה דרגת קרבה משפחתית.

13. החלקים בעיזבון

- (א) בנו בכורו של המוריש יורש פי שנים בכל עיזבון המוריש, למעט מה שאיננו ברשות המוריש ובחזקתו בשעת מותו.
- (ב) בכור הוא מי שנולד ראשון לאביו, למעט:
 - (1) יוצא דופן והבא אחריו.
 - (2) מי שנולד לאביו הגר לפני גיורו, ואם היו לאביו ילדים לפני שנתגייר, גם לאחר גיורו.
 - (3) מי שנולד לאחר מיתת אביו.
- (ג) אין דין בכור אלא ביורש בעיזבון אביו.
- (ד) יורשים מאותה דרגה חולקים ביניהם בשווה.

14. חלפיו של יורש

- (א) יורש שמת לפני מורישו והשאיר ילדים, הילדים יורשים במקומו בכפוף לאמור לסעיף 12 (ד), ועל דרך זו יורשים ילדים של כל אחד מקרובי המוריש שמת לפניו.
- (ב) ילדים היורשים לפי סעיף קטן (א) באים במקום מורשיהם כאילו אלה היו עוד קיימים, והם חולקים ביניהם בשווה מה שירשו בדרך זו.
- (ג) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על ירושת בעל בעיזבון אשתו.

15. יורש פסול ויורש שהסתלק

- (א) מי שהסתלק מחלקו בעיזבון, חלקו מתווסף לשאר היורשים על פי חלקיהם.
- (ב) פסל בית הדין יורש כאמור בסעיף 5, יימסר חלקו בעיזבון לפי הסדר הבא:
 - (1) לבעל.
 - (2) לילדיו.
 - (3) באין ליורש בעל או ילדים, יקבע בית הדין מה יעשה בחלקו של אותו יורש.

16. ירושה מכוח אימוץ

אימוץ אינו מקנה זכויות ירושה בין המאמץ וקרוביו למאומץ וקרוביו ואינו מבטל את זכויות ירושה על פי דין בין המאומץ לקרוביו.

17. ירושה באין יורש ידוע

באין יורש ידוע לפי פרק זה, והמוריש לא השאיר צוואה, יפקד עזבונו בידי בית דין.

פרק שלישי: ירושה על פי צוואה

סימן א': צורת הצוואה

18. צורת הצוואה

- (א) צוואה נעשית בכתב או בעל פה.
- (ב) צוואה אינה צריכה עדים.

19. סוגי הצוואה

צוואה תיערך באחד מאלה:

- (1) מתנת בריא.
- (2) התחייבות מוריש.
- (3) צוואת שכיב מרע.

20. מתנת בריא

- (א) במתנת בריא, המוריש מקנה למקבל את עיזבונו או חלק ממנו על מנת שהמתנה תחול רק לאחר מותו של המוריש.
- (ב) במתנת בריא, המקבל זוכה:
 - (1) בפירות מן העיזבון, רק לאחר מות המוריש.
 - (2) בבעלות על העיזבון, מיד ממועד המתנה.
 - (ג) על מתנת בריא יחולו דיני מתנות.

21. התחייבות מוריש

- (א) בהתחייבות מוריש, המוריש מקבל על עצמו חיוב כספי או מודה על קיומו של חוב, לטובת המוטב, על מנת שחיוב זה יפרע מן העיזבון לאחר מותו של המוריש.
- (ב) על התחייבות מוריש, יחולו דיני חיובים.

22. צוואת שכיב מרע

- (א) לענין סעיף זה:
"חולה": אדם שתשש כוח כל גופו מחמת מחלה ואינו מסוגל ללכת על רגליו אלא הוא רתוק למיטתו.
"מצווה מחמת מיתה": מי שפירש שהוא מצווה מחמת מיתה או שנראה מדבריו שמתאונן על מיתתו.
- (ב) צוואת שכיב מרע היא:

- (1) מה שאדם מצווה, בכל עזבונו או בחלק ממנו, בהיותו חולה או מחמת מיתה.
- (2) מה שאדם נותן בכל עזבונו, בהיותו חולה.
- (3) מה שאדם נותן בכל עזבונו או בחלק ממנו, מחמת מיתה.
- (ג) צוואת שכיב מרע איננה צריכה קניין(ד) צוואת שכיב מרע בטלה מיד כשהמוריש עמד מחוליו ונתרפא מאותה מחלה שהצדיקה עשייתה.

23. פסלות עדים

על עדים החתומים בצוואה יחולו דיני ראיות.

24. קיום צוואה על אף פגם או חסר בצורתה

צוואה, שאין לבית-הדין ספק באמיתותה, תקוים אף אם יש פגם בצורתה.

25. מצווה לקיים דברי המת.

- (א) מצווה על יורשיו של אדם לקיים את צוואתו אעפ"י שאינה תקפה עפ"י פרק זה.
(ב) הוראת סעיף זה תחול רק בהתקיים אחד מהתנאים דלהלן:
(1) המצווה הפקיד ביד צד ג' את העיזבון שעליו צווה, לצורך קיום צוואתו.
(2) המצווה צווה ליורשיו עצמם לקיים את צוואתו.
(ג) הוראת סעיף זה לא תחול במקרים דלהלן:
(1) מת המקבל בחיי המוריש.
(2) העיזבון כבר הועבר לצד ג'.

סימן ב': תוקף הצוואה

26. כשרות לצוות

- (א) צוואה שנעשתה על ידי קטין או בשעה שהמצווה לא היה שפוי בדעתו – בטלה.
(ב) צוואת אישה
(1) צוואה שצוותה אישה בהיותה נשואה, בין במתנת בריא ובין בהתחייבות מוריש, לא תהיה תקפה אם האישה מתה בחיי בעלה, אלא אם כן נערכה בהסכמת בעלה של המצווה.
(2) צוואת שכיב מרע שצוותה אישה בהיותה נשואה איננה תקפה.
(3) אישה שצוותה לפני נישואיה - בהתחייבות מוריש - ומתה בחיי בעלה, לא יהיה לצוואתה תוקף אלא אם כן נערכה לפני שני עדים.
(4) הוראות סעיפים (1) ו-(2) לא יחולו על נכסי האישה שלא היו ידועים לבעלה בשעת עריכת הצוואה.
(ג) צוואת גר.
(1) גר שציווה בצוואת שכיב מרע, יישאר עזבוננו בידי המוחזק בו.
(2) על אף האמור בסעיף קטן (1), צוואת שכיב מרע של גר לטובת בנו שאין הורתו בקדושה, בטלה.

27. חופש לצוות

- (א) ביטול צוואה על ידי המצווה.
(1) בצוואת שכיב מרע:
(א) רשאי המצווה לחזור בו בכל עת.
(ב) הוראת צוואה השוללת את זכות המצווה לשנותה או לבטלה – תקפה, אם נעשתה בקנין.
(2) במתנת בריא ובהתחייבות מוריש:
רשאי המצווה לחזור בו בכל עת, אך ורק אם התנה על כך בפירוש בצוואתו.
(ב) התחייבות לעשות צוואה, לשנותה או לבטלה או שלא לעשות אחת מאלה-

28. הצוואה- מעשה אישי

- (א) מוריש רשאי למנות שליח לעשות צוואה.
(ב) על אף האמור בס"ק (א), צוואת שכיב מרע אינה נעשית אלא על ידי המצווה עצמו.
(ג) הוראת-צוואה התולה תקפה ברצונו של אדם שאינו המצווה תקפה.

29. מסירת קביעה וסמכות בחירה

אין המצווה יכול למסור לאחר את קביעת האדם שיזכה מן העיזבון או את קביעת החלק היחסי או המנה שאדם יזכה בהם, אפילו ציין המצווה בצוואה אנשים שמתוכם יש לבחור זוכה, או ציין נכסים שמתוכם יש לבחור

מנה, אלא אם כן הקנה המצווה לאותו אדם את עזבונו או חלק ממנו על מנת שיתן למי שירצה או בדרך שירצה.

30. אונס, טעות וכו'

(א) הוראת-צוואה שנעשתה מחמת אונס – בטלה.
(ב) הוראת-צוואה שנעשתה מחמת טעות – רשאי בית הדין לאמוד את דעתו של המצווה, ולתקן את דברי המצווה כפי שנראה לבית הדין סוף דעתו של המצווה. אם אי אפשר לאמוד בבירור את דעתו של המצווה, תקפה הוראת הצוואה.

31. ביטול צוואה פגומה

(א) הוראת צוואה שנעשתה מחמת אונס - בטלה, אף אם היה בידי המצווה לבטל אותה לאחר שחדל האונס לפעול עליו, ולא עשה כן.
(ב) הוראת צוואה שנעשתה מחמת טעות- תקפה, אם היה בידי המצווה לבטל אותה לאחר שנודע לו על הטעות, ולא עשה כן.

32. טעות סופר וכו'

טעות- שנראה לבית הדין שהיא טעות סופר- אינה פוסלת צוואה.

33. צוואה סתומה וכו'

הוראת צוואה שיש ספק בלשונה שאי אפשר לבררו, הולכים אחר המוחזק.

34. צוואה בלתי חוקית וכו'

(א) הוראת-צוואה – על אף שיש בביצועה עבירה – תקפה.
(ב) על אף האמור בס"ק (א), בצוואת שכיב מרע הוראת-צוואה שיש בביצועה עבירה – בטלה.
(ג) הוראות סעיף 25 לא יחולו על הוראת-צוואה שיש בביצועה עבירה.

35. צוואה לטובת עדים וכו'

(א) הוראת-צוואה המזכה את מי שערך אותה או לקח באופן אחר חלק בעריכתה- תקפה.
(ב) אין בהוראת-צוואה, פרט לצוואה האמורה בסעיף 26(ב)(3), המזכה את מי שהיה עד לעשייתה – כדי לפסול את הצוואה.

36. ביטול על ידי המצווה

ביטול צוואה על ידי המצווה- במקרים המוזכרים בסעיף 27 – יכול וייעשה על ידי ביטול במפורש או על ידי ביטול מכללא.

37. תחולה

לעניין סימן זה "הוראת-צוואה"- גם הצוואה כולה, חלק ממנה ותנאי מתנאיה במשמע.

38. ביטול מקצת הצוואה

(א) נקבע בצוואה דבר בלתי-חוקי או בלתי-אפשרי כתנאי בוכייה, בטל התנאי, ואין בכך כדי לבטל את הזכייה שהייתה מותנית באותו התנאי.

(ב) בטל חלק של צוואה, אין בכך כדי לבטל שאר חלקיה אלא במידה שנראה לבית-הדין שהמצווה לא היה רוצה בהם בלעדיו.

39. הצורך בצו קיום צוואה

ניתן לתבוע זכויות על פי צוואה או להיזקק לה כצוואה גם לפני שניתן עליה צו-קיום לפי הוראות הפרק החמישי.

סימן ג': הוראות הצוואה

40. נושא הצוואה

אדם רשאי לצוות לאחד או לאחרים:

- (1) כל עזבונו או חלק יחסי מכל עזבונו;
- (2) נכס מנכסי עזבונו (בחוק זה – מנה)

41. יורש במקום יורש

- (א) המצווה רשאי לצוות לשניים על מנת שיזכה השני אם לא זכה הראשון.
- (ב) זכה השני, דינו כדין מי שהמצווה ציווה לו לכתחילה.
- (ג) על דרך זו רשאי המצווה לצוות גם ליותר משניים.

42. יורש אחר יורש

- (א) המצווה רשאי לצוות לשניים על מנת שיזכה השני אחרי שזכה הראשון. השני יזכה במות הראשון או בהתקיים התנאי או בהגיע המועד שנקבע לכך בצוואה, הכל לפי התנאי שהתנה המצווה.
- (ב) הוראת סעיף קטן (א) לא תחול:

- (1) על צוואת שכיב מרע שבה הראשון הנו ראוי להיות יורשו על פי דין של המצווה, אלא אם כן:

(א) פירש המצווה שדינו של הראשון כנהנה עפ"י צוואה ולא כיוורש עפ"י דין.

(ב) או הקנה המצווה לשני את חלקו בעיזבון ממועד עריכת הצוואה.

- (2) על צוואה שבה הראשון הנו אישה פנויה והיא נשאת לפני מועד זכייתו של השני, אלא אם כן הקנה המצווה לשני את חלקו בעיזבון ממועד עריכת הצוואה.

- (ג) הראשון רשאי לעשות במה שקיבל כבתוך שלו, והשני לא יזכה אלא במה ששייר הראשון. אולם אין הראשון יכול לגרוע מזכותו של השני:

(1) על ידי צוואה.

(2) על ידי מכירה או מתנה לאחד מיורשיו על פי דין.

(3) על ידי מכירה או מתנה אם הייתה זכייתו של הראשון לזמן מסוים.

(4) על ידי מכירה או מתנה אם המצווה הקנה לשני ממועד עריכת הצוואה.

(5) על ידי מכירה או מתנה אם המצווה צווה שיזכו יורשיו אחרי שזכה הראשון.

- (ד) השני יזכה אם היה כשר לרשת את המצווה. מת השני לפני שעת זכייתו או שנמצא פסול לרשת או שהסתלק מן המגיע לו, הוראת הצוואה לטובתו מתבטלת.

(ה) הוראת-צוואה על דרך זו ליותר משניים – כשרה.

43. יורש על תנאי דוחה

- (א) המצווה רשאי לצוות שיורש יזכה בהתקיים תנאי או בהגיע מועד.

(ב) לא נתקיים התנאי או לא הגיע המועד לפני מות המצווה, יתנהל העיזבון על ידי יורשיו עפ"י דין של המצווה עד שיתקיים התנאי או שיגיע המועד או עד שיתברר שהתנאי לא יוכל עוד להתקיים, לפי האמור להלן:

(1) במתנת בריא:

(א) המותנית בקיום תנאי, זוכים הנהנים בחלקם בעיזבון למפרע מיום מות המצווה ועד אז דינם של היורשים עפ"י דין כמנהלי העיזבון.

(ב) המותנית בהגיע מועד, זוכים הנהנים בחלקם בעיזבון מיום הגיע המועד ועד אז היורשים עפ"י דין זוכים בפירות מן העיזבון.

(2) בהתחייבות מוריש זוכים הנהנים בחלקם מיום שהתקיים התנאי או הגיע המועד ועד אז זוכים היורשים עפ"י דין בעיזבון.

(3) בצוואת שכיב מרע זוכים הנהנים בחלקם למפרע מיום מות המצווה ועד אז דינם של היורשים עפ"י דין כמנהלי עיזבון.

(ג) לא קבע המצווה מי יזכה אם יתברר שהתנאי לא יוכל עוד להתקיים, יזכו היורשים על פי דין.

44. יורש על תנאי מפסיק

(א) המצווה רשאי לצוות שיורש יחדל מלזכות בהתקיים תנאי או בהגיע מועד.

(ב) לא קבע המצווה מי יזכה בהתקיים התנאי או בהגיע המועד, יזכו יורשיו על פי דין כיוורשים אחרי אותו יורש בהתאם להוראות סעיף 42(ג)(5).

45. חיובי יורש

המצווה רשאי להתנות בצוואתו דבר שיורש יהיה חייב לעשותו, או להימנע מעשותו במה שקיבל מן העיזבון. מילוי של חיוב כזה יכול לדרוש כל מי שיש לו נגיעה בצוואה ובתנאיה. ואם היה בדבר ענין לציבור- גם בית הדין.

46. צוואה וירושה על פי דין

ציווה המצווה חלק יחסי מכל עזבונו לאחד מיורשיו על פי דין:

(1) במתנת בריא ובהתחייבות מוריש, יבוא חלק זה בנוסף למגיע לאותו יורש על פי דין ולא במקומו.

(2) במתנת שכיב מרע, יזכה אותו יורש בחלק זה או בחלק המגיע לו על פי דין, לפי החלק הגדול שביניהם.

47. מנה וחלק בעיזבון

(א) ציווה המצווה מנה למי שיורש על פי דין, יחולו הוראות סעיף 46.

(ב) ציווה המצווה מנה למי שזוכה בחלק יחסי מכל העיזבון על פי הצוואה, תבוא המנה בנוסף על החלק בעיזבון ולא במקומו, אלא אם כן יש בצוואה השניה משום חזרה מהצוואה הראשונה.

48. יורשים שלא נקבעו חלקיהם

(א) ציווה המצווה לאחדים ולא קבע חלקיהם, יחלקו בשווה.

(ב) ציווה המצווה לכלל ולפרטים ולא קבע חלקיהם, הכלל זוכה בחצי והפרטים בחצי.

49. יורש שמת לפני המוריש

זוכה על פי צוואה שמת לפני המצווה, ולא קבע המצווה אדם אחר שיזכה במקומו, יבוא יורשיו של אותו זוכה במקומו.

50. יורש פסול ויורש שהסתלק

- (א) זוכה על פי צוואה שהסתלק מן המגיע לו, ולא קבע המצווה אדם אחר שיזכה במקומו, הוראת הצוואה לטובתו מתבטלת.
- (ב) זוכה על פי צוואה שנמצא פסול לרשת, ולא קבע המצווה אדם אחר שיזכה במקומו, יחולו הוראות סעיף 15 (ב) על הוראות הצוואה לטובתו.

51. מנה של נכס מסוים

- (א) ציווה המצווה נכס מסוים, יזכה בו הזוכה כמות שהיה הנכס במות המצווה.
- (ב) אין הזוכה זכאי לדרוש מן היורשים האחרים סילוקו של שעבוד ששועבד בו הנכס על ידי המצווה.
- (ג) אין הזוכה זכאי לפיצוי מן היורשים האחרים אם במות המצווה לא היה הנכס בין נכסיו. (ד) פירות הנכס ויציאותיו עד מות המצווה הם לחשבון העיזבון מאז ואילך הם לחשבוננו של הזוכה, זולת אם זכה בנכס במועד מאוחר יותר.

52. מנה של נכס בלתי מסוים

- (א) ציווה המצווה נכס בלתי-מסוים, זכאי הזוכה לנכס מהסוג הגרוע.
- (ב) ציווה המצווה חלק יחסי מנכסיו, זכאי הזוכה לנכס מהסוג הגרוע באותו שווי.

53. כפיפות להוראות הצוואה

בטל

54. פירוש הצוואה

- (א) מפרשים צוואה לפי מה שאפשר לדקדק בלשון הצוואה, ולפי השפה המדוברת באותו מקום.
- (ב) צוואה הניתנת לפירושים שונים, יש לקבוע את הפירוש על פי המוחזק.
- (ג) צוואה צריך שתהיה בלשון מתנה.

55. מעין צוואה

חיי-משפחה במשק-בית משותף של איש ואשה שאינם נשואים זה לזה אינם מקנים לאחד מהם זכויות כלשהן בעיזבון השני.

פרק רביעי: מזונות מן העזבון

56. הזכות למזונות

- (א) הניח בעל אשה, ילדים או הורים, והם זקוקים למזונות,
- (1) אין הבנים או ההורים זכאים למזונות מן העזבון.
- (2) האשה והבנות זכאיות למזונות מן העזבון לפי הוראות פרק זה בין בירושה על פי דין ובין בירושה על פי צוואה של שכיב מרע.
- (ב) הניחה אשה בעל, ילדים או הורים, ואפילו הם זקוקים למזונות, אין הם זכאים למזונות מן העזבון.

57. גדרי הזכות למזונות

- (א) הזכות למזונות היא:
- (1) לאלמנתו של המוריש

- (א) אלמנה זכאית למזונות מהעזבון על בסיס תקנת הכתובה וכל עוד לא גבתה את כתובתה.
- (ב) אין היורשים רשאים לפרוע לאלמנה את כתובתה ולשלול ממנה את הזכות למזונות אלא בהסכמתה או עפ"י תקנת בית דין.
- (ג) אלמנה לא זכאית למזונות מהעזבון במקרים הבאים:
1. תבעה כתובתה אף שלא נפרעה.
 2. נתארסה לאחר.
 3. מחלה כתובתה לבעלה.
 4. מכרה או משכנה את כתובתה.
- (2) לאלמנתו של המוריש כשהיא שומרת יבם.
- (א) שומרת יבם זכאית למזונות מעזבון בעלה רק שלושה חודשים ראשונים אחר מות מבעלה, כדין כל אלמנה.
- (ב) אחרי חליצה של היבם אין לה מזונות מהמוריש.
- (3) לבנותיו של המוריש
- (א) על אף שזכות הבת למזונות נובעת מחיוב האב בכתובת אמה, אין זכות זו תלויה בהמשך תוקפה של הכתובה.
- (ב) בת המוריש זכאית למזונות מהעזבון כאשר אביה נשא את אמה לפני שנולדה.
- (ג) בת המוריש זכאית למזונות מהעזבון עד גיל שמונה עשרה או עד שתנשא.
- (ד) בנוסף למזונותיה בת המוריש זכאית לפרנסה מהעזבון לצורך נישואיה גם כשהיא בוגרת.
- (4) לילדיו המאומצים
בן או בת מאומצים זכאים למזונות מהעזבון.
- (5) לנכדים
- (א) נכד המוריש שהתייתם לפני מות המוריש אינו זכאי למזונות מהעזבון.
- (ב) נכד המוריש שהדאגה לפרנסתו היתה על המוריש ערב מותו ואין הוריו יכולים לספק לו מזונותיו זכאי למזונות מהעזבון.
- (6) להורים
אין הורי המוריש זכאים למזונות מהעזבון.
- (ב) אשה שערב מות המוריש לא היתה לה זכות לקבל מזונות ממנו, אינה זכאית למזונות מעזבון.
- (1) גרושה או ספק גרושה שנתאלמנה- אין לה מזונות מהעזבון אפילו טרם קבלה את כתובתה.
- (2) אשה שחיה עם המוריש ללא חו"ק כדת משה וישראל אינה זכאית למזונות מעזבון.

58. הוצאות נוספות

- (א) מזונות מן העזבון עבור אלמנה- לרבות הוצאות עבור מדור ושאר צרכי קיום.
- (ב) מזונות מן העזבון עבור הבת- לרבות הוצאות מדור ושאר צרכי קיום והכשרתה למשלח יד.

59. קביעת המזונות

- (א) בקביעת הזכות למזונות ומידתם יתחשב בית הדין, בין השאר:
- (1) בשווי העזבון ובמרכיביו.
 - (2) במה שהאלמנה זכאית לקבל מן העזבון עבור כתובתה.
 - (3) במה שהבנות זכאיות לקבל מהעזבון עבור פרנסה לנישואין.
 - (4) ברמת החיים של הזכאי למזונות כפי שהיתה ערב מות המוריש ובשינוי שחל בצרכיו של הזכאי עקב מות המוריש.
 - (5) יתחשב בהכנסותיה של האלמנה ושל שומרת היבם.
 - (6) במזונות שהבנות קבלו ממקורות אחרים או קבלו בטובה מאחרים.
- (ב) בקביעת הזכות למזונות ומידתם לא יתחשב בית הדין, בין השאר:
- (1) בהכנסות הבנות.

(2) ברכושו או בהכנסותיו של הזכאי למזונות.

60. בקשה לקביעת מזונות

(א) בקשה לקביעת מזונות תוגש לבית הדין בכל עת שלפני או אחרי חלוקת העזבון.
(ב) בית הדין רשאי לפסוק מזונות למפרע החל ממות המוריש; וכן רשאי הוא לפסוק מזונות זמניים עד לגמר בירור הבקשה

61. דרכי סיפוק המזונות

(א) סיפוק המזונות לאלמנה
בית הדין יקבע את סיפוק מזונותיה של האלמנה בהקצבות חוזרות אחת לשלושים יום, ואין הוא רשאי לקבעו בתשלום חד-פעמי.
(ב) סיפוק מזונות לבנות המוריש
(1) כאשר בזמן מות המוריש יש בעזבון נכסים מרובים, רשאי בית הדין לקבוע את סיפוק מזונותיהן של הבנות בהקצבות חוזרות.
(2) כאשר הנכסים מועטים, בית הדין ממנה אפוטרופוס שינהל את העיזבון ויספק לבנות את מזונותיהן.
(ג) סיפוק מזונות לזכאי למזונות
בית הדין רשאי לקבוע את סיפוק מזונותיו של זכאי בהקצבות חוזרות.
(ד) בית הדין רשאי לקבוע את הדרכים לסיפוק המזונות ובין השאר-
(1) מי יספק את המזונות ולידי מי יסופקו;
(2) הבטחת תשלום המזונות.
(3) בית הדין רשאי להתנות את סיפוק המזונות בתנאים אם ראה שהנסיבות מצדיקות זאת.
(4) נקבעו הקצבות חוזרות, רשאי כל צד, בכל עת לבקש שינוי הדרכים או התנאים לסיפוקן.

62. גילוי עובדות ושינוי נסיבות

נקבעו מזונות, רשאי הזכאי למזונות לבקש הגדלתם או המשך תשלומם, ורשאים היורשים לבקש הקטנתם או ביטולם, לבקש החזרתו של תשלום-חד פעמי כולו או מקצתו או לדרוש להחזיר לרשותם את העזבון, הכל לפי הענין, אם נתגלו עובדות שהיו קיימות בשעת קביעת המזונות ולא היו ידועות למבקש אותה שעה.

63. הרחבת העיזבון לצרכי מזונות

(א) לא היה בעיזבון כדי סיפוק מזונות האלמנה והבנות, יגבו עבור מזונותיהם מקרקעות שנתן המוריש במתנת שכיב מרע אבל לא מנכסים שנתן במתנת בריא בחייו, ולא מנכסים שנתן להקדש, ולא מנכסים שהספיקו היורשים למכור אחר מות המוריש.
(ב) מקבל מתנת שכיב מרע שמחזיר את הנכסים עבור המזונות לא ישלם עבור התקופה שאכל פירות מהנכסים.

64. סדר העדיפות בין הזכאים

לא היה בעזבון כדי סיפוק המזונות לכל הזכאים להם, יממשו את זכאותם לפי הסדר הבא:
(א) זכות הזכאי למזונות מחמת התחייבות קודמת למזונות האלמנה.
(ב) זכות האלמנה למזונות קודמת לזכות הבנות.

65. עסקאות בזכות למזונות

(א) הסכם בדבר מזונות האלמנה לפי פרק זה וויתור עליהם, שנעשה בהסכמת האלמנה בין במועד הנישואין או אחר כך בחיי המוריש ובין שנעשה אחר מותו של המוריש- תקף.

- (ב) הסכם בדבר מזונות הבנות לפי פרק זה וויתור עליהם, שנעשה בהסכמה עם אם הבנות במועד הנישואין-תקף ואם הוא נעשה לאחר הנישואין, בחיי המוריש או אחר מותו- בטל.
- (ג) הסכם בדבר מזונות זכאי לפי פרק זה וויתור עליהם, בחיי המוריש או אחר מותו- בטל.
- (ד) הוראת צוואה השוללת או מגבילה זכות למזונות לפי פרק זה- בטלה.
- (ה) זכות למזונות לפי פרק זה אינה ניתנת להעברה, לשעבוד או לעיקול ואינה עוברת בירושה.

פרק חמישי: צו ירושה וצו קיום צוואה

67. הגשת התנגדויות

- (א) הוגשה בקשה לצו ירושה או לצו קיום, יודיע על כך בית הדין ברבים, ויקבע זמן מתאים שלא יפחת משבועיים להגשת התנגדויות; כל המעוניין בדבר רשאי להגיש התנגדות לבית הדין.
- (ב) אם לא התקבלו התנגדויות בית הדין יתן צו ירושה או צו קיום, אולם אין בהוצאת הצו כדי למנוע ממתנגדים לתבוע את זכאותם גם לאחר זמן.

68. ראיות

- (א) עובדת מותו של אדם וזמן מותו טעונים הוכחה.
- (ב) צוואה, למעט צוואה בעל-פה, טעונה הוכחה בהגשת המקור; הוכח שהמקור נשמד בדרך או בנסיבות שאין בהן כדי לבטל את הצוואה, רשאי בית הדין להתיר הוכחת הצוואה באופן אחר.

69. תכנם של צו ירושה וצו קיום

- (א) צו ירושה יצהיר על שמות היורשים ועל חלקן היחסי של כל אחד מהם בעזבון.
- (ב) צו קיום יצהיר שהצוואה היא בת-תוקף חוץ מהוראותיה שבית הדין מצא שהן בטלות.

70. שינויים לאחר מות המוריש

- (א) מת יורש אחרי מות המוריש ולפני מתן הצו, או שחל באותה תקופה שינוי אחר, יפרט הצו את הפרטים האמורים בסעיף 69 כמצבם בזמן מתן הצו.
- (ב) נתמנה מנהל עזבון, יצויין הדבר בצו הירושה או בצו הקיום.

71. כוחם של צו ירושה וצו קיום

צו ירושה וצו קיום כוחם יפה כלפי כל העולם כל עוד לא תוקנו או בוטלו.

72. תיקון וביטול של צו ירושה ושל צו קיום

- (א) נתן בית הדין צו ירושה או צו קיום, רשאי בית הדין לפי בקשת המעוניין בדבר, לתקנם או לבטלם על סמך עובדות או טענות שלא היו בפניו בזמן מתן הצו.
- (ב) תוקן או בוטל צו ירושה או צו קיום לפי הוראות סעיף קטן (א), יודיע על כך בית הדין ליורשים על פי דין או לנהנים על פי הצוואה.

73. עסקאות בעיזבון לאחר צו ירושה ולפני שתוקן או בוטל

נעשו עסקאות לאחר מתן צו ירושה ותוקן או בוטל הצו, העסקאות במקרקעין בטלות ועל היורש המוכר להחזיר את התשלום לקונה, ועסקאות במטלטלין קיימות.

74. הוצאות

ההוצאות הכרוכות בהליכים לפי פרק זה, בסכום שיקבע בית הדין, יחולו על העזבון אלא אם כן הורה בית הדין אחרת.

75. מסירת צוואה לבית הדין

מי שיש בידו צוואה אינו חייב למסרה, אלא עפ"י החלטת בית דין.

76. הודעה על צוואה

הופקדה צוואה בבית דין או נמסרה לו צוואה לפי סעיף 75, ולא הוגשה בקשה לקיום הצוואה, רשאי בית הדין למסור הודעה על כך לזכאים לפי הצוואה.

פרק ששי: הנהלת העיזבון וחלוקתו

סימן א': שמירת העיזבון

77. אמצעים לשמירת העיזבון

בכל עת לאחר מות המוריש וכל עוד לא נתמנה מנהל עיזבון רשאי בית הדין, לפי בקשת מעוניין בדבר או מיוזמת עצמו, לנקוט אמצעים הנראים לו לשמירת העיזבון או לשמירת זכויות בעיזבון, לרבות מתן צו למינוי מנהל עיזבון זמני.

סימן ב' : מנהל עיזבון

78. מינוי מנהל עיזבון

(א) בית הדין רשאי, לפי בקשת מעוניין בדבר, למנות, בצו, מנהל עיזבון.

(ב) בית הדין רשאי מיוזמת עצמו למנות, בצו, מנהל עיזבון:

(1) שלא יבוא העיזבון לידי הפסד.

(2) כשיש יורשים קטנים וגדולים.

79. כשרות להתמנות

למנהל עיזבון יכול להתמנות יחיד או תאגיד או האפוטרופוס הכללי.

80. הסכמה

לא יתמנה למנהל עיזבון אלא מי שהודיע לבית הדין על הסכמתו לכך.

81. הוראת המוריש

קבע המוריש בצוואתו אדם שיבצע צוואתו או שינהל עזבונו, ימנה בית הדין אותו אדם כמנהל עיזבון, זולת אם אינו יכול או אינו מסכים לקבל את המינוי או שבית הדין משוכנע, מטעמים מיוחדים, שיש סיבות מיוחדות שלא למנותו.

81א. הליכים בבית הדין

נתמנה מנהל עיזבון לפי סעיף 78(ב) או לפי סעיף 81, יימשכו ההליכים לפי פרק זה בבית הדין.

82. תפקידים

מנהל העיזבון חייב, בכפוף להוראות בית הדין, לכנס את נכסי העיזבון, לנהל את העיזבון, לתת מזונות מהעיזבון לזכאים לכך, לסלק את חובות העיזבון, לחלק את יתרת העיזבון בין היורשים, לפי צו ירושה או צוואה מקויימת, ולעשות כל דבר אחר הדרוש לביצועם של צו ירושה או צוואה מקויימת.

83. הוראות בית דין

בית הדין רשאי, בכל עת, לפי בקשת מעוניין בדבר או מיזמת עצמו, לתת למנהל עיזבון הוראות בכל דבר הנוגע למילוי תפקידיו.

84. פרטת עיזבון

(א) בהתאם להוראות בית הדין יגיש מנהל העיזבון לבית הדין פרטה של נכסי העיזבון ושל חובותיו.
(ב) הוגשה פרטה ולאחר מכן נתגלו נכסים או חובות נוספים, יגיש מנהל העיזבון, תוך ארבעה עשר יום מן היום שנתגלו, תוספת פרטה.
(ג) בית הדין רשאי, אם ראה סיבות מצדיקות, להאריך את התקופות להגשת פרטה או תוספת פרטה.

85. שומה

בית הדין רשאי להורות -

- (1) שמנהל העיזבון יגיש לבית הדין, במועד שקבע, שומת נכסי העיזבון ערוכה לתאריך שקבע בית הדין;
- (2) שהשומה האמורה תיערך על ידי שמאי או על ידי אדם אחר שקבע בית הדין.

85א. השקעת כספים

כספי העיזבון שאינם דרושים לצרכי הנהלתו השוטפים, חייב מנהל העיזבון להחזיקם או להשקיעם כדרוש לשם שמירת הקרן והבטחת פירות; בית הדין רשאי לקבוע בתקנות דרכים להשקעת כספי עיזבון, שיהיו חובה על מנהל עיזבון.

86. חשבונות, דו"ח ומתן ידיעות

מנהל עיזבון חייב, בכל עניני העיזבון, לנהל חשבונות, להגיש לבית הדין דו"ח כפי שיוורה ולפחות בפקיעת משרתו, ולמסור לבית הדין ידיעות מלאות לפי דרישתו. 88. אחריות

מנהל עיזבון אחראי לנזק שנגרם עקב הפרת חובתו כמנהל עיזבון; בית הדין רשאי לפטרו מאחריותו.

87. בדיקת דו"חות

בוטל

88. אחריות

מנהל עיזבון אחראי לנזק שנגרם עקב הפרת חובתו כמנהל עיזבון; בית הדין רשאי לפטרו מאחריותו.

89. ערובה

(א) בית הדין רשאי, לפני מינויו של מנהל עיזבון או אחרי כן, לדרוש שמנהל העיזבון ישעבד נכסים או יתן ערובה אחרת להבטחת מילוי תפקידיו וחובותיו, ורשאי בית הדין, בכל עת, לדרוש ערובה נוספת או לשחרר ערובה שניתנה, כולה או מקצתה.

(ב) הורה המוריש בצוואתו שמבצע צוואתו או מנהל עזבונו לא יחוייב לתת ערובה, או שציין בצוואתו אדם שיבצע צוואתו או ינהל עזבונו ולא הורה שעליו לתת ערובה, לא ידרוש בית הדין ממנהל העיזבון שיתן ערובה אלא אם שוכנע, מטעמים שיירשמו, שהיו סיבות מיוחדות לעשות כן.

90. מימוש הערובה

ערובה לפי סעיף 89 תינתן לזכות בית הדין, והוא מוסמך לייצג את הזכאים בכל הנוגע למימושה.

91. שכר

בית הדין רשאי לפסוק למנהל עיזבון שכר לפי כללים שיקבעו בתקנות.

92. פקיעת המשרה

(א) מנהל עיזבון רשאי, על ידי הודעה בכתב לבית הדין, להתפטר מתפקידו, ההתפטרות אינה תופסת אלא אם בא עליה אישור בית הדין ומן היום שנקבע לכך באישור.

(ב) בית הדין רשאי, לפי בקשת מעוניין בדבר או מיזמת עצמו, לפטר מנהל עיזבון אם לא מילא תפקידו כראוי או אם ראה בית הדין סיבה אחרת לפיטוריו.

(ג) משרתו של מנהל עיזבון פוקעת אם אישר בית הדין שסיים תפקידו ומן היום שנקבע לכך באישור.

93. מנהלים אחדים

מינה בית הדין שני מנהלי עיזבון או יותר, יחולו ההוראות הבאות, זולת אם הורה בית הדין אחרת:
(1) מנהלי העיזבון חייבים לפעול תוך הסכמה; בענין שדעותיהם חלוקות, יפעלו כפי הרוב או כפי שיחליט בית הדין;

(2) פעולה של אחד או של אחדים ממנהלי העיזבון טעונה הסכמת האחרים או אישור בית הדין, מראש או למפרע;

(3) בענין שאינו סובל דיחוי רשאי כל אחד ממנהלי העיזבון לפעול על דעת עצמו.

(4) כל מנהל עיזבון אחראי לפעולת חבריו זולת אם התנגד לה או לא ידע עליה;

(5) נתפנה מקומו של אחד ממנהלי העיזבון או שחדל לפעול, זמנית או לצמיתות, חייבים אחרים להודיע על כך מיד לבית הדין, ואינם יכולים להמשיך בתפקידיהם אלא אם כן התנו בית דין בשעת המינוי שיכולים להמשיך.

94. הגנת צד שלישי

פעולה של מנהל עיזבון הטעונה הסכמה או אישור לפי סעיף 93(2) לא תהיה בת-תוקף באין הסכמה או אישור כזה גם אם נעשתה כלפי אדם שלא ידע ולא היה עליו לדעת שהיא טעונה הסכמה או אישור.

95. הוראות המוריש

נתן המוריש בצוואתו הוראות בענין מן העניינים הנתונים לפי סימן זה לשיקול דעתו של בית הדין, יפעל בית הדין בהתאם להוראות אלה, זולת אם שוכנע, מטעמים שיירשמו, שהיו סיבות מיוחדות לסטות מהן.

96. בית הדין כמנהל עיזבון

מינה בית דין את עצמו למנהל עיזבון, לא יחולו ההוראות הסעיפים 80 עד 91 למעט סעיף 88. סימן ג': ניהול העיזבון על ידי מנהל עיזבון

97. סמכויות מנהל העיזבון

מנהל העיזבון מוסמך לעשות כל הדרוש למילוי תפקידיו, פרט לפעולות שבית הדין קבע, בצו המינוי או לאחר מכן, כטענות אישור תחילה.

98. כינוס נכסי העיזבון

מנהל העיזבון רשאי לדרוש שנכסי העיזבון יימסרו לו ושחובות שהגיעו למוריש יסולקו לו, וידו בזה כדי המוריש;

99. הזמנת נושים

(א) מנהל העיזבון חייב להזמין את נושי המוריש להודיע לו בכתב על תביעותיהם; ההזמנה תפורסם ברבים ולמתן ההודעה תיקבע תקופה של שלושה חדשים מיום הפרסום.
(ב) בית הדין רשאי לפטור את מנהל העיזבון מן החובה להזמין את הנושים, אם ראה שבנסיבות העניין אין הצדקה להזמין.
(ג) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מחובת מנהל העיזבון לסלק חובות העיזבון שעליהם נודע לו בדרך כל שהיא.

100. במה מסלקים חובות העיזבון

(א) לסילוקם של חובות העיזבון ישתמש מנהל העיזבון בראש ובראשונה בכספים הנמצאים בעיזבון.
(ב) במידה שסילוק החובות מצריך מימוש של נכסי העיזבון, יציע אותם מנהל העיזבון תחילה ליורשים ויתן להם שהות סבירה לרכשם במחיר שאינו נופל ממחיר השוק. יורשים שלא יכלו בתחילה לרכוש את הנכסים ויכלו לעשות זאת בכל זמן שיהיה ברשותם ממון לכך.
(ג) ציווה המוריש נכס מסוים לפלוני, לא ימומש אותו נכס כל עוד אפשר לסלק חובות העיזבון מתוך נכסי עיזבון אחרים.

101. חובות מובטחים

גם חוב מחובות המוריש שהיה מובטח ערב מותו, יחולו עליו הוראות סימן זה.

102. חובות בעתיד וחובות על תנאי

חוב מחובות המוריש שלא הגיע זמן פירעונו וחוב על תנאי רשאי בית הדין, אם ראה סיבה לכך, להורות שיובטח או שישולק כפי שיקבע, אף לפני זמן הפרעון או בטרם התקיים התנאי.

103. הוצאות ניהול חשבון

הוצאות ניהול העיזבון, לרבות שכרו של מנהל העיזבון, יחולו על העיזבון אם לא הורה בית הדין שיחולו, כולן או מקצתן, על צד אחר.

104. סדר עדיפות בין חובות העיזבון

(א) הסכומים הבאים (בחוק זה- חובות העיזבון) יסולקו לפי סדר עדיפות זה:
(1) החובות שהמוריש היה חייב ערב מותו ולא נתבטלו במותו (בחוק זה- חובות המוריש) לרבות המגיע לאלמנתו על פי כתובה או לפי הסכם ממון שביניהם.
(2) ההוצאות הכרוכות בהלווית המוריש, בקבורתו ובהצבת מצבה על קברו לפי הנהוג באותן נסיבות.

- (3) ההוצאות של צו ירושה, של צו קיום ושל ניהול העיזבון במידה שהן חלות על העיזבון;
(4) המגיע לבן-זוגו של המוריש על פי המגיע לו לפי חוק יחסי ממון בין בני זוג, תשל"ג-1973.
(ב) חובות העיזבון בעלי עדיפות שווה יסולקו שווה בשווה ובתנאי שלא יקבלו יותר מחובם.
(ג) עדיפותם של מסים ותשלומי חובה אחרים תהיה בהתאם לזמן היווצרותם.
(ד) חובות העיזבון עדיפים על מזונות מן העיזבון.

105. בירורם וסילוקם של חובות

- (א) היה מקום להניח שיהיה בעיזבון כדי סילוק כל חובות העיזבון, רשאי מנהל העיזבון לסלק חובות גם לפני גמר בירורם של שאר החובות.
(ב) קיים חשש שלא יהיה בעיזבון כדי סילוק כל חובות העיזבון, לא יסלק מנהל העיזבון לפני גמר בירורם של שאר החובות אלא חובות שגבייתם תהיה מקרקעות המוריש.
(ג) לענין סעיף זה "חובות העיזבון" - גם מזונות מן העיזבון במשמע.

106. פשיטת רגל של העיזבון

התברר שאין בעיזבון כדי סילוקם של כל חובות העיזבון, חייב מנהל העיזבון לסלק חובות לפי סעיפים 104, 105.

סימן ד': חלוקת העיזבון על ידי מנהל עיזבון

107. מועד החלוקה

- (א) אחרי סילוקם של חובות העיזבון ושל המזונות מן העיזבון תחולק יתרת העיזבון בין היורשים.
(ב) אין לחלק את יתרת העיזבון כל עוד לא עברה תקופה שנקבעה בהזמנת הנושים; ואין לחלקה כל עוד לא נקבעו הזכויות התלויות, לפי סעיף 3(ב), בלידתו של אדם.
(ג) בית הדין רשאי, אם ראה שהעיזבון מאפשר זאת, להתיר חלוקת מקצת העיזבון עוד לפני סילוק חובות העיזבון והמזונות מן העיזבון ולפני תום המועדים לפי סעיף קטן (ב).
(ד) הורה המוריש בצוואתו בדבר מועד מאוחר יותר לחלוקת העיזבון, ינהגו לפי הוראות הצוואה, אם לא הורה בית הדין לשנות את מועד החלוקה.

108. מגורים וכלכלה לזמן מעבר

- (א) מי שערב מות המוריש היה גר עמו בדירתו, בין שהמוריש היה בעל הדירה ובין ששכר אותה, זכאותו להוסיף ולגור בה ולהשתמש אותה תקופה במטלטלי משק הבית המשותף, תקבע בהתאם לפרק רביעי לחוק זה.
(ב) מי שערב מות המוריש היה גר עמו ואותו זמן הייתה כלכלתו על המוריש, זכאותו לקבל כלכלתו מן העיזבון תקבע בהתאם לפרק רביעי לחוק זה.

109. נושא החלוקה

- (א) נכסי העיזבון יחולקו בין היורשים לפי שווים בזמן החלוקה.
(ב) שבח הנכסים, פירותיהם וכל מה שבא במקום הנכסים, ממות המוריש עד לחלוקת העיזבון - של העיזבון הם, והוא הדין לגבי פחת הנכסים ולגבי תשלומים המוטלים עליהם.
(ג) לא היה בעיזבון, אחרי סילוקם של חובות העיזבון ושל המזונות מן העיזבון, כדי כל המנות, יופחתו המנות לפי יחס שוויון במות המצווה זולת אם היתה בצוואתו הוראה אחרת לעניין זה.

110. חלוקה על פי הסכם

- (א) נכסי העיזבון יחולקו בין היורשים על פי הסכם ביניהם או על פי החלטה של בית דין.

- (ב) מנהל העיזבון יציע ליורשים תכנית לחלוקת הנכסים וינסה להביאם לידי הסכמה.
(ג) נעדר אחד היורשים ולא היה מיוצג כדין, יבוא אישורו של בית הדין במקום הסכמתו.
(ד) מתחלקים נכסי העיזבון על פי הסכם בין היורשים, לא יחולו הוראות הסעיפים 112 עד 117.

111. חלוקה על פי צו בית-דין

- (א) באין הסכם בין היורשים יחולקו נכסי העיזבון ביניהם על פי צו בית הדין.
(ב) הורה המוריש בצוואתו כיצד יחולקו נכסי העיזבון בין היורשים, ינהג בית הדין לפי הוראות הצוואה, זולת אם שוכנע, מטעמים שיירשמו, שהיו סיבות מיוחדות לסטות מהן; באין הוראות כאלה בצוואת המוריש, ינהג בית הדין לפי הכללים שבסעיפים 112 עד 117.

112. נכסים שיש בהם דין חלוקה

- (א) נכס בעיזבון שיש בו כדי חלוקה יחולק בין היורשים.
(ב) כאשר יש מספר נכסים החלוקה תהיה נכס כנגד נכס.
(ג) יש להתחשב בחלוקת הנכסים בתועלת שנכס פלוני עשוי להביא ליורש פלוני ולערך הרגשי שיש לנכס פלוני לגבי יורש פלוני.

113. נכסים שאינם ניתנים לחלוקה

- (א) נכס שאינו ניתן לחלוקה, ונכס שעל ידי חלוקה היה מאבד שיעור ניכר מערכו, לרבות יחידה בחקלאות, בתעשייה, במלאכה או במסחר, ולמעט משק חקלאי שסעיף 114 חל עליו- יימסר ליורש המרבה במחירו, ובלבד שלא יפחת ממחיר השוק; הסכום שהציע אותו יורש ייזקף על חשבון המגיע לו מן העיזבון, ואם עלה על המגיע כאמור, ישלם היורש את הסכום העודף.
(ב) לא הסכים אף יורש אחד לרכוש את הנכס כאמור בסעיף קטן (א), יימכר הנכס ודמי המכר יחולקו.
(ג) בית הדין רשאי להורות על דרך מכירת הנכסים.

114. משק חקלאי

- (א) משק חקלאי שחלוקתו היתה פוגעת בכושר קיומו כמשק חקלאי העשוי לפרנס משפחה חקלאית- יימסר ליורש המוכן ומסוגל לקיימו, והוא יפצה את היורשים האחרים במידה ששווי המשק עולה על המגיע לו מן העיזבון.
(ב) באין הסכמה בין היורשים בשאלה מי מהם מוכן ומסוגל לקיים את המשק החקלאי, מה הם הנכסים המהווים את המשק החקלאי, מהו שווי המשק לצורך החישוב בין היורשים ובדבר צורת הפיצוי ליורשים האחרים, זמני סילוקו והבטחתו- יחליט בית הדין לפני הנסיבות.
(ג) היה יורש עובד במשק החקלאי בחיי המוריש או שהשקיע בו מהונו ולא קיבל תמורה כפי שאדם אחר היה מקבלה, יובא זאת בחשבון בקביעת הפיצוי האמור.

115. דירת המגורים

- (א) דירה שהמוריש היה בעלה או שכר על פי חוזה שכירות שאינה מתבטלת במותו, וגר בה ערב מותו, מי שהיה גר בה אותה שעה עם המוריש, ויש לו זכות למזונות מהעיזבון עפ"י פרק רביעי לחוק זה, רשאי להוסיף ולגור בה.
(ב) בית הדין רשאי לקבוע, לפי בקשת היורשים:
(1) שהזכאים לגור בדירת המגורים יגורו רק אם הדבר מאפשר זאת, ואם לאו- יגורו במדור אחר על חשבון העיזבון.
(2) שהנשארים בדירה יוסיפו לגור רק בחלק מן הדירה, ובלבד שחלק זה יכלול את המטבח וחדרי-השירות, אם ישנם.
(ג) דירה שהמוריש שכר וגר בה ערב מותו, זכות השכירות בה על פי חוזה שאינה מתבטלת במות המוריש ואינה זכות לפי חוקי הגנת הדייר, תימסר ליורשיו.

116. חלוקה על-פי גורל

נכסים שיש בהם דין חלוקה, אך החלקים נקבעו לפי ערכם יחולקו בין היורשים על פי גורל.

117. תיאום הזכויות של יורשים אחדים

- (א) מקום שהוראות סימן זה נותנות זכות לאחד היורשים, גם יורשים אחדים במשמע אם הסכימו להשתמש באותה זכות במשותף.
- (ב) רצו יורשים אחדים להשתמש באותה זכות כל אחד בפני עצמו, יכריע ביניהם בית הדין.

118. פרטת חלוקה

- (א) מנהל העיזבון יגיש לבית הדין, תוך שלושים יום לאחר חלוקת העיזבון, פרטה של חלוקת העיזבון ויאמת את שלמות הפרטה.
- (ב) הפרטה תציין את הנכסים שכל אחד מן היורשים קיבל מן העיזבון ותכלול שומת שוויים של נכסים אלה בזמן החלוקה, אם לא ויתרו היורשים על השומה.

119. חלוקה נוספת

חולק העיזבון ולאחר מכן נתגלו נכסי עיזבון נוספים, יחולקו אף הם לפי הוראות סימן זה, אך אין לחזור ולחלק את אשר חולק אלא בהסכמת הנוגעים בדבר או במידה שנראה לבית הדין שהחלוקה הקודמת היתה נעשית אחרת אילו הנכסים הנוספים היו ידועים אותו זמן.

120. תיקון חלוקה

- (א) חולק העיזבון, אם על פי הסכם בין היורשים ואם על פי צו בית הדין, ולאחר מכן נודעו עובדות המראות ששומת נכס מנכסי העיזבון היתה מוטעית ביותר מששית, או שתוקן או בוטל צו הירושה או צו הקיום שעל יסודם נעשתה החלוקה, חולקים את העיזבון מחדש.
- (ב) אם אחד היורשים שקבל מהעיזבון מכר את חלקו ואחר כך התברר שהיתה חלוקה מוטעית - אין להוציא מהחלק, ויעשו חשבון עם היורש על מה שקבל בתחילה ועל מה שמגיע לו באמת.
- (ג) אם הנכסים קיימים בידי היורשים ויש לעשות חלוקה חוזרת מחזירים את הנכסים. אם הנכסים לא בעין תהיה חלוקה חוזרת בכסף.

סימן ה': ניהול העיזבון וחלוקתו על ידי היורשים

121. הוראה כללית

- (א) על אף שנתמנה מנהל עיזבון, פעולות של אחד יורשים בעיזבון תקפות.
- (ב) לא נתמנה מנהל עיזבון, ינהל ויחולק העיזבון על ידי היורשים לפי הוראות סימן זה.

122. יורשים אחדים

- (א) בניהול העיזבון חייבים היורשים לפעול תוך הסכמה; בענין שדעותיהם חלוקות יפעלו כפי שיחליט בית הדין.
- (ב) על אף האמור בסעיף הקודם, פעולה של אחד או אחדים מן היורשים בעיזבון תקפה.
- (ג) בתובענה של אחד היורשים או נגד אחד היורשים יחולו עליהם דיני שותפים.
- (ג) בענין שאינו סובל דיחוי רשאי כל אחד מן היורשים לפעול על דעת עצמו.

123. הזמנת נושים

(א) היורשים רשאים להזמין את נושי המוריש להודיע להם בכתב על תביעותיהם; ההזמנה תפורסם ברבים ולמתן ההודעה תיקבע תקופה של שלושה חדשים לפחות מיום הפרסום.
(ב) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מחובת היורשים לסלק חובות העזבון שעליהם נודע להם בדרך כל שהיא.

124. סילוק חובות

על סילוק חובות העזבון על ידי היורשים יחולו, בשינויים המחוייבים, הוראות הסעיפים 100 עד 106.

125. חלוקת העזבון

על חלוקת העזבון בין היורשים יחולו, בשינויים המחוייבים, הוראות הסעיפים 107 עד 120; הגשת פרטת חלוקה כאמור בסעיף 118 תהא רשות בידי היורשים, כולם או מקצתם.

סימן ו': אחריות היורשים לחובות העזבון

126. אחריות בנכסי העזבון

אחריות היורשים לחובות העזבון חלה מיד במות המוריש ומנכסי העזבון.

127. אחריות כדי מה שקיבל

(א) חולק העזבון אחרי שהוזמנו הנושים לפי סעיף 99 או לפי סעיף 123 וסולקו החובות שהיו ידועים בזמן החלוקה, ממשיך היורש להיות אחראי על חובות העזבון במידה ויתגלו אחר החלוקה ועד כדי שוויו של מה שקבל מן העזבון.
(ב) פרטת החלוקה לפי סעיף 118 או לפי סעיף 125 תהיה ראייה לכאורה למה שכל יורש קיבל מן העזבון, ואם היתה כלולה בה שומה- גם לשוויו.

128. אחריות כדי כל העזבון

(א) על אף שחולק העזבון בלי שהוזמנו הנושים ובלי שסולקו החובות שהיו ידועים בזמן החלוקה, אחראי כל יורש לחובות שלא סולקו כדי שוויו של מה שקבל מהעזבון.
(ב) הוכחת שוויו של העזבון או של מה שיורש קיבל מן העזבון- על הנושים. 129. אחריות במקרים מיוחדים
(1) יורש שהעלים מנכסי העזבון ומנע בכך סילוקם של חובות, אחראי לכל החובות שלא סולקו כדי שוויו של מה שקבל מהעזבון;
(2) יורש שהעלים קיומו של חוב או הכשיל בדרך אחרת את סילוקו, אחראי לאותו חוב כדי שוויו של מה שקבל מהעזבון.

130. דין העברה ושעבוד של חלק בעזבון

(א) יורש שהעביר או ששעבד את חלקו בעזבון שטרם חולק, כאמור בסעיף 7, אין הדבר פוגע באחריותו לחובות העזבון.
(ב) מקבל ההעברה או השיעבוד אחראים, במידה וקבלו קרקע, לחובות העזבון שלא סולקו עד כדי שווים של מה שקיבלו.

131. אחריותו של הזוכה במנה

(א) הזוכה במנה בקרקעין על פי מתנת בריא אינו אחראי, לחובות העזבון שלא סולקו, אלא כדי שוויו של מה שקיבל מן העזבון, ונושה אינו רשאי לגבות ממנו כל עוד הוא יכול לגבות מירש שאינו זוכה במנה. ואם קבל מנה במטלטלין אין הנושה יכול לגבות ממנו.

(ב) הזוכה במנה במתנת שכיב מרע אחראי לחובות העזבון בהתאם לסעיפים 127 עד 130, אלא שאין הנושה רשאי לגבות ממנו כל עוד הוא יכול לגבות מירש שאינו זוכה במנה.

(ג) הזוכה במנה אינו אחראי למנותיהם של זוכים אחרים.

132. אחריות לחוב כולו או לחלק ממנו

(א) נושה שירש אחראי לחובו לפי הוראות סימן זה, רשאי במקרים הבאים לתבוע ממנו את מלוא תביעתו במידה שאינה עולה על היקף אחריותו של הירש.

(1) הניח מוריש מטלטלים, ולא ניתן לגבות מכל הירשאים.

(2) הניח המוריש מקרקעין, וגביית החוב בהתאם להיקף אחריותו של כל אחד מהירשאים מחייבת את הנושא לגבות מכל אחד מהירשאים חלקים בלבד מנכסים שקבלו מהעזבון.

(ב) על אף שנושה לא הודיע על תביעתו תוך התקופה שנקבעה בהזמנה לפי סעיף 99 או סעיף 123, ואין לו הצדקה לאי-הודעתו, רשאי לתבוע מירש כפי סעיף קטן (א).

133. פטור מאחריות

מי שאחראי לחובות העזבון לפי הוראות סימן זה, אינו יכול להפטור מאחריותו ואין בית הדין יכול לפוטרו גם אם נהג לגבי חובות העזבון בתום לב ומה שקיבל מהעזבון הוא מועט.

134. חלוקת נטל החובות בין הירשאים לבין עצמם

(א) הירשאים בינם לבין עצמם נושאים בחובות העזבון לפי יחס חלקיהם בעזבון, זולת אם הורה המוריש בצוואתו על חלוקה אחרת של נטל החובות, ובלבד שלא ירש בחובות העזבון בסכום העולה על מה שקבל מהעזבון.

(ב) יורש שסילק לנושה יותר מכפי שמוטל עליו בינו לבין הירשאים האחרים, רשאי לדרוש מן האחרים החזרת היתרה במידה שסילקו פחות מכפי שמוטל עליהם.

פרק שביעי: משפט בין-לאומי פרטי

135. הגדרה של 'מושב'

בפרק זה "מושב" של אדם - מקום מגוריו הקבוע, מקום עבודתו הקבוע או מקום עסקיו העיקריים; קטין, פסול-דין וחסוי, חזקה עליו שמושבו הוא במקום מושבו של האפוטרופוס, כל עוד לא הוכח שמרכז חייו נמצא במקום אחר.

136. סמכות בתי-הדין בישראל

בית דין בישראל מוסמך לדון בירושתו של כל אדם שמושבו ביום מותו בישראל או שהניח נכסים בישראל.

137. ברירת הדין

על ירושה יחול חוק זה.

138. דין נכסים מסוימים

בוטל.

139. כשרות לצוות

על הכשרות לצוות יחול חוק זה, בכפוף למנהג המקום שבו הוא מצווה.

140. צורת הצוואה

צוואה כשרה מבחינת צורתה אם היא כשרה לפי חוק זה.

141. מיון מונחים

לענין קביעת הסמכות והדין לפי הסעיפים 136 עד 140 תהיה לכל מונח המשמעות שיש לו בחוק זה.

142. דין חוץ המפנה אל דין אחר

בוטל

143. דין-חוץ שאין נזקקים לו

בוטל

144. סייג לתחולת דין-חוץ

בוטל

פרק שמיני: הוראות שונות

145. דין יורש יחיד

לא היה למוריש אלא יורש אחד, יהיו הוראות חוק זה בעניין חלק בעיזבון חלות על העיזבון כולו, והוראות חוק זה בעניין חלוקת העיזבון- על מיזוגם של נכסי העיזבון עם נכסי היורש היחיד.

146. ירושה במקרים מסוימים

אדם שבמותו היה נשוי ליותר מאשה אחת, יקבלו נשותיו את מזונותיהן מהעיזבון שווה בשווה ואת כתובותיהן לפי קדימות בנישואים.

147. דין תשלומים על פי ביטוח וכו'

(א) סכומים שיש לשלם עקב מותו של אדם על פי חוזה ביטוח, על פי חברות בקופת קצבה או בקופת תגמולים או על פי עילה דומה, נכללים בעיזבון, זולת אם הותנה מי יקבל.
(ב) פיצויים על תאונת דרכים, תאונת עבודה, הרוגים בשואה, אינם נכללים בעיזבון.
(ג) תשלומים בגין תביעת חוב או תביעת נזיקין נכללים בעיזבון.
(ד) ממון שהמוריש לא היה זוכה בו ללא שבועה אינו נכלל בעיזבון.

148. שמירת דיני משפחה

חוק זה אינו בא לפגוע ביחסי ממון בין איש לאשתו או בזכויות הנובעות מקשר האישות; אולם על זכויות ירושה ועל זכויות למזונות מן העיזבון לא יחול אלא חוק זה.

149. ביטול "מירי"

בוטל.

150. עצמאות החוק

בוטל.

151. בית הדין המוסמך

בית הדין המוסמך לפי חוק זה הוא בית הדין הדין עפ"י דין תורה

151א. ערעור על החלטת בית הדין

הרואה עצמו נפגע מהחלטת בית הדין רשאי לערער עליה בפני בית הדין לערעורים.

152. בוטל

153. הצדדים לדין

בכל ענין המסור לפי חוק זה לבית הדין רשאי לפנות אליו כל מי שמעוניין בדבר; אולם אין בית הדין רשאי לפתוח בהליך משפטי גם עבור זכאים שלא יכולים לתבוע או להתגונן.

154. אפוטרופסות לענייני ירושה

יורש או זכאי למזונות מן העיזבון שלדעת בית הדין נבצר ממנו לשמור בעצמו או על ידי נציגו על זכויותיו בעיזבון, מחויב בית הדין, לפי בקשת מעוניין בדבר או מיוזמת עצמו, למנות לו אפוטרופוס לשמירת זכויותיו בעיזבון.

155. שיפוט בתי דין דתיים

בוטל

156. ביטולים

157. הוראות מעבר

בוטל

158. דין צוואות קודמות

בוטל

159. הליכים תלויים

בוטל

160. ביצוע ותקנות

בוטל

161. תחילה

תחילתו של חוק זה, מיידית.